

УДК
378:005.6 (477)

ГАВРИЛЕНКО Т.В., ШАБАТИН Н.Ю.
Київський національний університет технологій та дизайну

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОЗДАТНИХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Мета. *Визначення основних передумов та напрямів підготовки конкурентоздатних фахівців в умовах запровадження Європейських стандартів вищої освіти в Україні.*

Методика. *Дослідження існуючого стану вітчизняного інституту магістерської підготовки, засобів досягнення високого рівня якості підготовки конкурентоздатних фахівців, шляхів інтеграції вищої освіти України в європейський освітній простір, базувалось на використанні загальнонаукових методів дослідження, таких як спостереження, опис; теоретичних, таких як аналіз, узагальнення, систематизація, класифікація.*

Результати. *У ході дослідження визначено процес формування науково-дослідницької компетентності магістрів при навчанні у ВНЗ.*

Наукова новизна. *Досліджено процес реалізації якісної підготовки магістрів у освітньому середовищі вищого навчального закладу.*

Практична значимість. *В результаті проведеного дослідження було визначено та обґрунтовано необхідність ефективного використання інноваційних технологій у процесі підготовки магістрів в умовах сучасного університету.*

Ключові слова: *вища освіта, магістратура, євроінтеграція, імплементація, конкурентоздатний*

Вступ. Процеси європейської інтеграції охоплюють дедалі більше сфер життєдіяльності, чільне місце серед яких відводиться освіті. Проблема якості освіти в Україні в умовах запровадження європейських стандартів вищої освіти є центральною у світовому освітньому дискурсі. Світові тенденції розвитку освіти зумовлені необхідністю реалізації на практиці інноваційних тенденцій, що мають місце практично в усіх видах економічної діяльності, а головним фактором приросту суспільного багатства є збільшення накопиченого об'єму знань. Відповідно, у сфері освіти відбувається взаємодія людей з приводу приросту і вироблення якісно нових знань, а також визначення напрямів їх оптимального використання. В результаті освіта може бути охарактеризована як основна сфера підготовки конкурентоздатних фахівців, що дозволяє досягнути більш високих результатів у розвитку національної економіки. Інтеграція вищої освіти в європейські та світові структури за умови збереження і розвитку національних досягнень, традицій вищої школи – це один із принципів розвитку освітньої політики України.

Вивченню питань підготовки конкурентоздатних фахівців у вищих навчальних закладах України присвятили дослідження В.Г. Кремінь,

К.С. Островський, А. Ангеловський, С. Борисенко, Т. Вашило, І. Саратцева та ін. Разом з тим, аналіз опублікованих робіт, присвячений дослідженню та розкриттю питань підготовки конкурентоздатних фахівців, особливо в умовах реформування вищої освіти, має багато нез'ясованих практичних проблем.

Постановка завдання. Визначення основних проблем та перспектив підготовки конкурентоздатних фахівців вищими навчальними закладами в умовах інтеграція вищої освіти в європейський та світовий простір.

Результати дослідження. Перед Україною, як учасницею Болонського процесу, постала низка першорядних ключових завдань, що передбачали запровадження стандартів, рекомендацій та основних інструментів Європейського простору вищої освіти: запровадження трирівневої системи освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії (PhD), інноваційної Європейської кредитно-трансферної системи; Додатку до диплома європейського зразка; Національної рамки кваліфікацій. Це стало можливим завдяки створенню законодавчо-нормативної бази у сфері вищої освіти перегляду існуючих нормативних документів і ухвалення нових законів та здійсненню заходів щодо визначення статусу вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації та перебудови напрямів і форм навчально-виховної роботи.

Сучасне українська освіта перебуває в процесі становлення та розвитку, що обумовлено складним завданням: зберегти всі позитивні положення та досвід української освіти, збагатити його інноваційними досягненнями і гармонійно їх узгодити. Така ситуація вимагає комплексних, систематизованих і взаємоузгоджених дій в галузі вищої освіти, а саме:

- створення умов для досягнення якісно нового рівня мобільності та професійно-практичної підготовки фахівців;
- створення умов для розвитку висококультурної особистості та творчої самореалізації кожного громадянина України;
- оновлення змісту освіти та організації освітнього процесу відповідно до європейськими та світовими стандартами;
- забезпечення єдності між системою освіти і потреб ринку праці.

З урахуванням зазначеного було опрацьовано і ухвалено Закон України «Про вищу освіту» (липень 2014 року), який є законодавчим підґрунтям для вищої освіти України [1]. В умовах імплементації Закону України «Про вищу освіту» який встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи вищої освіти, надзвичайно актуальним є питання підготовки конкурентоспроможних фахівців, зокрема випускників магістратури. Необхідно відзначити, що проблема нормативно-правового забезпечення функціонування

магістратури в Україні залишається мало досліджуваною, а правове регулювання професійної підготовки магістрів та його наукове обґрунтування відіграє значну роль у створенні європейської зони вищої освіти в Україні.

При розгляді процесу професійної підготовки магістрів в умовах євроінтеграції необхідно розуміти певну сукупність вимог, які суспільство висуває до системи освіти в епоху інтелектуальної праці та інформаційних технологій, серед яких особливого значення набувають [2]: здатність до винахідливого та критичного мислення; універсальні, системні знання, висока адаптованість та саморозвиток; ключові компетентності у відповідній галузі; здатність до прийняття рішень, соціальна відповідальність; вміння управляти динамічними процесами та працювати з проектами; вміння працювати в колективі (команді), висока продуктивність.

Реалізацію вимог до підготовки майбутніх фахівців, зокрема магістрів, забезпечує інноваційний тип навчання, оскільки сучасна освіта з одного боку має залишатись базовим етапом освідченості й адаптації людини, а з іншого – прогностично відповідати вимогам часу. Саме таким є освітній процес Київського національного університету технологій та дизайну. В зв'язку з цим, авторами запропонована удосконалена організаційно-управлінська модель формування компетенцій магістрів КНУТД, блок-схема якої представлено на рис.1.

Запропонована модель формування організаційно-управлінських компетенцій магістрів заснована на обліку вимог потенційних роботодавців, втілених в обґрунтованих спеціальних професійних компетенціях, на використанні сучасних освітніх технологій, у тому числі комп'ютерних, наданні освітньому процесу інноваційного характеру за рахунок використання методу проектів, що моделюють, імітують та реально відображають професійну діяльність магістрів.

Дана модель є відкритою, соціальною, варіативною, що відображає взаємозв'язок компонентів проектно-технологічного освітнього процесу та забезпечує стійкий і усвідомлений інтерес магістрів до отримання високоякісної освіти за обраною спеціальністю, високий рівень професійної підготовки, готовність магістрів до професійної діяльності в будь-якій галузі.

Рис. 1 Схема організаційно-управлінської моделі формування компетенцій магістрів

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», магістр - це освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми [1]. Ступінь магістра здобувається за освітньо-професійною або за освітньо-науковою програмою, яка включає поглиблену фундаментальну, гуманітарну, соціально-економічну, психолого-педагогічну, спеціальну та науково-практичну складові.

Освітні програми підготовки магістрів у Київському національному університеті технологій та дизайну поділені на:

- *освітньо-професійні*, які передбачають розвиток професійних та формування управлінських компетенцій у певній галузі професійної діяльності;

- *освітньо – наукові*, які передбачають поглиблене вивчення та дослідження в одній з наукових галузей;

На професійні програми за результатами вступних випробувань приймаються особи, які навчались та мають намір продовжувати навчання для більш глибокої спеціалізації за обраною спеціальністю. Ці програми реалізуються з метою забезпечення виробничої сфери висококваліфікованими фахівцями, які володіють інноваційними знаннями і здатні втілити їх у сучасні високоефективні технології. Обсяг освітньо-професійної програми підготовки магістра становить 90-120 кредитів ЄКТС.

Підготовка магістрів за освітньо-науковими програмами у Київському національному університеті технологій та дизайну проходить виключно на кафедрах, які мають право на підготовку аспірантів, достатнє фінансування на проведення дослідницьких робіт і досягли суттєвих успіхів у науково-дослідній роботі. Вступники на такі магістерські програми повинні вільно володіти, як мінімум, однією з іноземних мов. Підготовка магістрів-науковців передбачає продовження дослідницької діяльності за обраною спеціальністю в аспірантурі або науково-дослідних установах та на наукоємних виробництвах. Науково-освітні програми підготовки магістрів здійснюються лише за денною формою навчання. Обсяг освітньо-наукової програми підготовки магістра становить 120 кредитів ЄКТС. Кількість осіб, що навчається за освітньою програмою наукової орієнтації повинна бути обмежена до 3 осіб.

Навчання в магістратурі у Київському національному університеті технологій та дизайну за освітньо-науковою програмою здійснюється за індивідуальними графіками. Індивідуальний графік навчання слухача магістерської освітньо-наукової програми складається його науковим

керівником і ухвалюється на засіданні випускової кафедри та затверджується наказом по Університету.

Магістерська робота є підсумком самостійного комплексного дослідження однієї з проблем фахового спрямування. Вона виконується індивідуально протягом терміну навчання у магістратурі паралельно із засвоєнням передбачених індивідуальним планом дисциплін. Вимоги до цих робіт регламентуються Положенням про підготовку магістерських робіт у Київському національному університеті технологій та дизайну.

До магістерських робіт всіх видів встановлюються вимоги, які уособлюють високий статус та вимоги до магістрів:

- оприлюднення теми роботи на сайті Київського національного університету технологій та дизайну;
- обов'язковість публікації статті в науковому журналі, збірці та/або в електронному виданні;
- подання роботи на виявлення ознак плагіату;
- участь у науковій конференції з подальшою публікацією тез за тематикою магістерської роботи.

Для освітньо-наукових магістерських програм магістерські роботи визнаються як окремий різновид випускних кваліфікаційних робіт, яким надається статус магістерської дисертації та встановлюються наступні додаткові вимоги:

- запровадження інституту опонента при захисті магістерської роботи (опонентами магістерських робіт призначаються досвідчені провідні науково-педагогічні працівники);
- одноосібний виступ з доповіддю за тематикою магістерської дисертації не менше, ніж на двох наукових конференціях, причому хоча б на одній за межами Київського національного університету технологій та дизайну;
- публікація тез доповідей на міжнародній конференції іноземною мовою;
- підготовка та публікація наукової статті у фаховому виданні.

Для освітньо-професійних магістерських програм додатковою умовою є наявність відгуку підприємства, організації, установи, в якій використано результати дослідження.

При умові здійснення спільної програми Київським національним університетом технологій та дизайну та іншим вітчизняним університетом з акредитованою за магістерським рівнем спеціальністю може видаватись подвійний диплом двох навчальних закладів державного зразка. При цьому буде використовуватись ліцензований обсяг цих закладів у співвідношенні 50/50. У разі здійснення спільної програми із закордонним університетом можуть видаватись дипломи одного або двох з них.

Підготовка конкурентоздатних фахівців вимагає від здобувачів вищої освіти наступних ключових умінь та навичок: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; уміння навчатися; міжособистісні, міжкультурні навички; ділові якості; культурна експресія [3]. Для цього вважається необхідним опрацювання методики неперервної професійної освіти як до, так і у межах вищої освіти відповідно до потреб і можливостей громадян.

В умовах сталого розвитку економічна система зможе ефективно функціонувати завдяки спеціалістам, які спроможні постійно здобувати та використовувати наукові знання, оволодівати технологіями пошуку нової інформації. За таких умов буде подолано проблемний параметр дієвості вітчизняної системи вищої освіти: випускник, зайнявши робоче місце, зразу ж зможе застосувати на практиці набуті знання та вміння. У той час, коли у світі розумова діяльність стала дуже вагомим чинником економічного розвитку і соціальних здобутків, в Україні так склалися обставини, що досить вагомий інтелект нації виявився відірваним від економіки і одночасно від усієї суспільної системи. Авторами запропоновано удосконалену схему взаємозв'язку освітнього процесу та роботодавців на ринку надання освітніх послуг (рис. 2).

Наведена схема відображає основні положення ефективного навчання магістрів, основою якого є формування компетенцій, які відповідають вимогам роботодавців.

У ході інтеграції української системи освіти до європейського освітнього простору перед нею постає ряд проблем:

1. Перехід на Європейську кредитну трансфертно-накопичувальну систему організації навчального процесу, що потребує визначення навчального навантаження здобувача вищої освіти необхідного для досягнення визначених результатів навчання.

2. Зв'язок вищої школи з ринком праці.

3. Практика студентів у реаліях ринкової економіки.

4. Розмежування академічної й професійної спрямованості вищої освіти в Україні.

5. Приведення освітніх кваліфікаційних ступенів України до стандартів Європейського союзу.

Рис. 2 Схеми взаємозв'язку освітнього процесу та роботодавців на ринку надання освітніх послуг

Висновки. Отже, проведені дослідження дозволяють сформулювати ряд важливих положень і пропозицій щодо перспектив розвитку освіти в Україні:

- інтеграція науки та освіти має сприяти розвитку вузівського сектору науки, збереженню наукових шкіл та нарощуванню наукового потенціалу вищих навчальних закладів;
- тісна взаємодія наукової і технічної діяльності має бути поєднана з підготовкою фахівців сучасного покоління та наукових

кадрів високої кваліфікації;

– надання університетам більшої автономії та академічної свободи, розширення прав вищих навчальних закладів щодо розпорядження фінансовими ресурсами є необхідною умовою їх подальшого розвитку.

Реалізація зазначених напрямів в системі вищої освіти України сприятиме: підвищенню її ефективності та якості; вирішенню проблем визнання українських дипломів за кордоном; мобільності студентів, викладачів, наукових працівників; зміцненню позицій та досягненню рівноправного партнерського положення вищих навчальних закладів і громадян України на європейському і світовому ринку та ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.14 № 1556-VII// [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід, українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : НАУ, 2008. – 34 с.
3. Степко М. Ф. Болонський процес у фактах і документах / М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. – Київ – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003. – 52 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.tspu.edu.ua>.
4. Батечко Н.Г. Інститут магістратури в Україні: правові засади функціонування / Н.Г. Батечко// Наукові праці. Педагогіка. – 2013. – Вип. 203. Том 5.- С. 128-133.
5. Про Концепцію організації підготовки магістрів в Україні: Наказ МОН від 10.02.10 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Vichya_osvita/7094/.

ПОДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНЫХ СПЕЦИАЛИСТОВ В УСЛОВИЯХ РЕФОРМИРОВАНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Т.В. ГАВРИЛЕНКО, Н.Ю. ШАБАТИН

Київський національний університет технологій і дизайну

Цель. Определение основных предпосылок и направлений подготовки конкурентоспособных специалистов в условиях введения европейских стандартов высшего образования в Украине.

Методика. Исследование существующего состояния отечественного института магистерской подготовки, средств

достижения высокого уровня качества подготовки конкурентоспособных специалистов, путей интеграции высшего образования Украины в европейское образовательное пространство, базировалось на использовании общенаучных методов исследования, таких как наблюдение, описание; теоретических, таких как анализ, обобщение, систематизация, классификация.

Результаты. В ходе исследования определены процесс формирования научно-исследовательской компетентности магистров при обучении в вузе.

Научная новизна. Исследован процесс реализации качественной подготовки магистров в образовательной среде вуза.

Практическая значимость. В результате проведенного исследования были определены и обоснована необходимость эффективного использования инновационных технологий в процессе подготовки магистров в условиях современного университета.

Ключевые слова: *высшее образование, магистратура, евро интеграция, имплементация, конкурентоспособность.*

PREPARATION OF COMPETITIVE PROFESSIONALS UNDER HIGHER EDUCATION REFORM IN UKRAINE

HAVRYLENKO T.V, SHABATYN N.Y.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. Determination of the main conditions and areas of training competitive specialists in terms of introducing European standards of higher education in Ukraine.

Methods. Research current state of the national institute Master training, means a high level of quality of training competitive professionals, by integrating higher education Ukraine into the European educational space, was based on the use of scientific methods of research, such as observation, description; theoretical, such as analysis, synthesis, systematization, classification.

Results. The study determined the formation of research competence in teaching masters in universities.

Scientific innovation. The process of implementing quality training masters in educational environment of higher education.

The practical significance. The study was identified and the necessity of effective use of innovative technologies in the process of preparing masters in the modern university.

Key words: *higher education, Master, European integration, implementation, competitive.*